

tam és találkozom, mint a lemaradás-
ba belenyugvó, unottan aszalódó
könyvtárossal. A főhivatásuakról nem
is szólok, mert a néhány közénk sod-
ródott "átmenetileg könyvtáros" ma-
gátartása alapján nem lehet és nem
is szabad általános érvényű tétéle-
ket megállapítani. Az én tapaszta-
lataim szerint a rossz körülmények
ellen, az európai színvonalért küzdő
könyvtárosok száma többszöröse an-
nak a kevés kényelmeskedőnek, aki
"megideologizálja a nyomorúságot,
beletörődik a fennálló helyzetbe,
sőt azt igazolni és konzerválni
igyekszik".

A tájékoztatási munka tagadhatatlanul
alacsony színvonalának egyéb
okait illetőleg nagyjából egyetér-
tek a cikkíróval. Csak nagyjából,
mert ugyancsak tapasztalataim alap-
ján kételkedem abban, hogy "a me-
gyei könyvtárakban is kivételszám-
bamegy a Magyar Nemzeti Bibliográ-
fia rendszeres állománygyarapítási
használata". Szerettem volna elke-
rültni a saját területem, Somogy me-
gye példaira való hivatkozást, még-
is meg kell említenem, hogy mi ezt
már évek óta minden járási könyvtá-
runktól megkivánjuk.

Sajnálatosan igaz a cikknek az a
kettős megállapítása, hogy "a könyv-
tári személyzet létszáma elégtelen...
Nem kielégítő a könyvtárosság
színvonala sem." A létszám azonban
lassan csak fejlődik valamit, és
előbb lesz kielégítő, mint a szak-
mai színvonal, ami pedig elengedhe-
tetlen a korszerű tájékoztatás meg-
szervezéséhez. Nincs biztosítva, sőt
egyre rosszabb a közművelődési
könyvtárak szakember-utánpótlása.
Általános panasz, hogy a felsőfoku
képesítéshez kötött munkakörök hóna-
pokig, néha évekig betöltetlenek a
vidéki könyvtárakban, mert az ELTE
könyvtárszakáról már a szakmai gya-
korlatra jelzett hallgatók sem men-
nek le vidékre (például ez évben
Zalaegerszeg és Kaposvár modern me-
gyei könyvtárak). Ilyen körülmé-
nyek között sokáig csak irreális el-
méleti követelmény marad "a felső-
foku képzettségű, idegen nyelveket
is ismerő munkatárs" alkalmazása tá-
jékoztató munkakörben.

Tévesnek tartom a cikknek azt a meg-
állapítását, hogy "tájékoztató rész-
leg létesítésére a közművelődési
könyvtárak jelenleg érvényben levő
szervezeti szabályzata nem ad le-
hetőséget". Igaz, hogy a Művelődés-

ügyi Miniszter 146/1964./MK. 16./MM.
sz. utasítása a megyei és a megyei
jogu városi könyvtárhálózatról nem
emliti külön csoportként a megyei
könyvtárak szervezeti egységei kö-
zött, de nem is tiltja ilyen részleg
szervezését; egyetlen megyei könyv-
tárt sem akadályoz meg abban, hogy
az olvasószolgálati csoportban vagy
a maga szerkesztette munkarend alap-
ján bármelyik csoport részlegeként
szervezeti keretet teremtsen a tá-
jékoztató munkához. Tudomásom szer-
int több megyei könyvtárban 3-5 ta-
gu önálló tájékoztató, bibliográfiai
részleg működik, a Kaposvári Megyei
Könyvtár olvasószolgálati csoportja
keretében 3 tagu szakosított tájé-
koztató részleg dolgozik.

Végül megjegyezném, hogy a d típusu,
"egyéb kiskönyvtárak" közé sorolt
könyvtáraktól valóban nem lehet "ér-
demi tájékoztató munkát" várni, de
tekintettel a falun növekvő számban
letelepedő szakemberekre és a külön-
böző szinten tanuló felnőttekre,
legalább az alapszintű tájékoztatás
közvetítésének kötelezettségét ezek-
nek a könyvtáraknak esetében is häng-
súlyozni kellene.

Néhány ellenvetésem ellenére is
szükséges és hasznos irásnak tartom
Szilágyi Tibor cikkét, mert olyan
időben hívja fel figyelmünket a tá-
jékoztató munka fejlesztésére, ami-
kor egyre gyakrabban halljuk, hogy
"nemcsak a jó papnak, hanem minden
értelmes felnőttnek holtig tart a
tanköteles kor". (Fekete Gyula, Kos-
suth Rádió, 1969. május 25.)

KELLNER Béla

A közművelődési könyvtárak tájékoztató
munkáját a hagyományos szemlé-
let afféle toronygombnak tekintette:
nem túl fontos, de mutatós luxuscikk-
nek, amelyet gazdag intézmények fel-
szerelhetnek egy alapjában más célra
szolgáló épület tetejére. Szilágyi
Tibor tanulmánya szakít ezzel a szem-
lélettel: ő a tájékoztatást a könyv-
tár egész életének szerves része-
ként fogja fel. Nagyon helyesen szö-
gezi le, hogy igazi referenzmunka
csak minden szempontból színvonalas
ellátott és működő intézményben
alakulhat ki.

Ez azonban csak egyik oldala a kér-
désnek. A tájékoztató munka kibonta-
koztatásához a színvonalas könyvtári

bázis mellett kézzelfogható társadalmi igény is szükséges. Az utóbbi feltétel megléte az, amiről ellentétes vélemények alakultak ki könyvtároskörökben: a társadalmi igény meglétére vagy hiányára hivatkozva foglalnak el egymással homlokegyenest ellentétes álláspontot még azok is, akik az alapelvekben egyetértenek. Sajnálatos és egyben jellemző, hogy amíg az olvasási igényekről olyan sok és sokoldalú felméréssel s elemzéssel rendelkezünk, alig van objektív felvételünk a közönség tájékozódási igényéről. Ennek a sokrétű felmérése könyvtárelméleti munkánk egyik fontos feladata lenne. A rendelkezésünkre álló kevés adat között is akad azonban elgondolkasztó. Például az, hogy a Posta budapesti Különleges Tudakozója a szűkebb munkakörébe vágó eligazításokon kívül évi 250-300 ezer olyan kérdésre ad feleletet, mely az általános műveltség és tájékozottság területére tartozik. Egy-egy vidéki városunkban ezek szerint évi 10-20 ezer ilyen kérdés lappang. Talán ez az egy példa is bizonyítja, hogy a rejtőzködő társadalmi igények ismerete - véleményem szerint - nemcsak a közművelődési könyvtári tájékoztató munka fejlesztésének létjogosultságát igazolná általánosságban, hanem rávilágítana olyan problémákra is, mint a szakmai jellegű tájékoztatás és a széleskörű, általános gyakorlati tájékoztatás viszonya és aránya.

Nem vizsgáltuk kellőképpen azt sem, hogy mit jelent a társadalomnak a közművelődési könyvtár nemcsak mint információt adó, hanem mint önálló informálódásra tanító intézmény is. A kérdező aktív bevonása nélkül adott információ, a "zártpolcos tájékoztatás" mellett a közművelődési könyvtár sajátos ténykedése a "szabadpolcos tájékoztatás", amikor a kérdező nemcsak az adott problémára kap választ, hanem - a könyvtáros vezetésével kutatva a kézikönyvek polcai között - az önálló ismeretszerzés módját is elsajátítja. Ennek alig felbecsülhető társadalmi szerepére is jobban oda kellene figyelni.

Végezetül pedig azt is meg kell fontolnunk, hogy a színvonalas tájékoztató munka nemcsak feltételezi a jól felszerelt könyvtári bázist, hanem vissza is hat a könyvtári munka egészére. Feltételezhető, hogy bizonyos könyvtáriptípusokban, például a váro-

sok központi könyvtáraiban máris a tájékoztatás az a munkaterület, mely a társadalomtól a legtöbb elvárást és impulzust kapná. A rejtett igények felszabadítása és bekapcsolása a könyvtári élet vérkeringésébe a könyvtári élet egészét dinamikusabbá tehetné.

KATSÁNYI Sándor

Lelkesedéssel olvastam Szilágyi Tibor irását e folyóirat 1969. 2-3. számában. Érthetetlen okokból keveset foglalkozik a magyar könyvtári sajtó a könyvtári munka alighanem legfontosabb részével: a t á j é k o z t a t ó m u n k á v a l . A szerzővel két rész kérdést leszámitva egyetértek, s az alábbiakban inkább azokat a gondolataimat fejtem ki, amelyek továbbviszik Szilágyi koncepcióját.

Az egyik vitás tétel (a 62. oldal 2. hasábjának alján) így hangzik: "Mivel könyvtáraink ilymódon nagyjában és egészében a századforduló könyvtárait jellemző képet és ideológiát örítették meg, természetes, hogy társadalmunknak a könyvtárról alkotott elképzelése is megmaradt a századfordulóra jellemző szinten." Két okból nem értek egyet ezzel. Az egyik: nem igaz, hogy könyvtárainkban ma a századfordulóra jellemző ideológia él. Könyvtáraink minden bajuk és gondjuk, mostoha és szörnyű körülményeik dacára is a s z o c i a l i z m u s i d e o l ó g i á j á n a k egyik nagyon is fontos bázisát jelentik. Az sem áll, hogy a századfordulóra jellemző képet örítették meg, hiszen azért elhelyezésükben is temérdek változás történt. Megítélésük is változott, mind "fentről", mind az olvasók részéről; amennyiben a társadalom elképzelése még mindig nem változott eleget, abban bizony mi könyvtárosok is ludasak vagyunk. Az természetes más kérdés, hogy a könyvtári munka teoretikusai és a könyvtárosok népes tábora másmilyen könyvtárakról és szolgáltatásokról álmodik, mint amit éppen a jelen parancsol és a körülmények engednek.

Második megjegyzésem a 64. oldalon található 3. és 7. pontra vonatkozik. Igaz ugyanis, hogy a kiskönyvtáraknak gyenge oldaluk a tájékoztatás, de m a m é g igenis számolni kell velük. Néhány példa a